مقاله پژوهشی

نقش راهبردهای مقابله‌ای در اشتیاق تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی بوشهر

سمانه دهقان ابنوی، فاطمه علی اکبری، زینب جوکار*، فریده نجفی، مرضیه محمودی

چکیده

مقدمه: راهبردهای مقابله‌ای مجموعه‌ای از تلاش‌های شناختی و رفتاری فرد است که در جهت تعبیر و تفسیر و اصلاح یک وضعیت تنش‌زا به کار می‌رود. دانشجویان نیز در موقعیت‌های پرتنش تحصیلی جهت افزایش اشتیاق تحصیلی خود، بهتر است از راهبردهای مقابله‌ای استفاده کنند. پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه‌ی بین راهبردهای مقابله‌ای و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی بوشهر انجام شد .

روش‌ها: این پژوهش توصیفی همبستگی با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبتی در ۲۳۲ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در مقطع کارشناسی انجام شد. ابزار مورد استفاده در این مطالعه شامل سه پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک و اشتیاق تحصیلی فردریکز بلومن‌فیلد (Blumenfeld & Fredricks) و فرم کوتاه مقیاس مقابله با شرایط استرس اندلرو پارکر (Endler, Parker) بود. تحلیل آماری داده‌ها با آزمون تی مستقل و پیرسون با سطح معناداری ۰/۰۵ انجام شد.

نتایج: میانگین سنی دانشجویان ۲/۷۲±۲۱/۷۵ و اکثر آنها (۸۶درصد) مجرد بودند. میانگین نمره اشتیاق تحصیلی دانشجویان ۰/۵۱ ±۷۹/۲ (از مجموع ۵) بود میانگین نمره راهبردهای مقابله‌ای ۰/۴۳ ± ۲/۹۹ بود. یافته‌ها نشان داد بین نمره راهبرد مقابله‌ای و نمره اشتیاق تحصیلی رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد (p=۰/۰۰۱).

نتیجه‌گیری: نتایج این مطالعه بیانگر آن بود که متغیر اشتیاق تحصیلی در پیش‌بینی راهبردهای مقابله‌ای در دانشجویان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در نتیجه هدایت دانشجویان در مسیر صحیح، پیامدهای آموزشی مثبتی را به دنبال خواهد داشت.

واژه‌های کلیدی: راهبردهای مقابله ای، اشتیاق تحصیلی، دانشجویان علوم پزشکی

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ آذر ۱۴۰۰؛ ۲۱(۴۷): ٤٦٤ تا ٤٧٢

مقدمه

رشد و بالندگی هر جامعه‌ای مرهون نظام آموزشی آن جامعه است(۱) و به منظور ایجاد یک نظام آموزشی کارآمد می‌بایست به منابع و روش‌های مناسب جهت رشد و

* **نویسنده مسؤول:** زینب جوکار (مربی)، گروه اتاق عمل، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران. aram.jokar@gmail.com

سمانه دهقان ابنوی (مربی)، گروه اتاق عمل، مرکز تحقیقات پرستاری مامایی جامعه‌نگر، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد،شهرکرد ایران. (s.dehghan.a@gmail.com)؛ دکتر فاطمه علی اکبری (استادیار)، مرکز تحقیقات پرستاری مامایی جامعه‌نگر، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، شهرکرد، ایران. (aliakbarifa@gmail.com)؛ فریده نجفی، دانشجو کارشناسی پیوسته اتاق عمل، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران. (faride.najafi92@gmail.com)؛ دکتر مرضیه محمودی (استادیار)؛ گروه آمار، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پرشکی بوشهر، بوشهر، ایران. (mahmoodi.marzieh@gmail.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۴/۲۱، تاریخ اصلاحیه: ۱۴۰۰/۵/۱۰، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۶/۲۳

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

شکوفایی دانشجویان توجه شود(۲). هر انسانی در زندگی با مشکلات مختلفی روبه رو است، درنتیجه چگونگی مقابله با این مشکلات تعیین کننده‌ی پیشرفت و موفقیت فرد در زندگی است(۳). در نظام آموزشی نیز شناسایی عوامل تأثیرگذار بر پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانشجویان، رویکردی مناسب در جهت برنامه‌ریزی، توسعه و تکامل برنامه‌های آموزشی ایجاد می‌کند تا به وسیله آن بتوان بهترین نتایج ممکن را هم برای توسعه آموزشی مورد نظر و هم برای دانشجویان رقم زد(٤). یکی از عوامل کلیدی مؤثر بر پیشرفت دانشجویان، مفهوم اشتیاق تحصیلی است(٥).

سازه اشتیاق تحصیلی بـه رفتارهایی که به یادگیری و پیشرفت تحصیلی مربوط است، اطلاق می‌شود. این مفهوم به فراگیران کمک می‌کند تا انجام فعالیت‌های هدف‌مند آموزشی بتوانند به نتایج مطلوب‌تر دست پیدا کنند(٦). اشتیاق تحصیلی عامل مهمی در یادگیری و پیشرفت تحصیلی است، تا جایی که آن را به عنوان یک منادی مهم در امر یادگیری می‌دانند(۷). در واقع اشتیاق تحصیلی یکی از انواع اشتیاق‌ها است و به میزان انرژی‌ای که یادگیرنده برای انجام کارهای تحصیلی خود صرف می‌کند و نیز به میزان اثربخشی و کارآیی حاصل شده اطلاق می‌شود(۸). این متغیر همچنین به عنوان نقطه‌ی محوری اکثر نظریات مربوط به افت تحصیلی به حساب می‌آید(۹). فردریکز (Fredricks) و همکاران ، اشتیاق تحصیلی را سازه‌ای چند بعدی می‌نامند که متشکل از مؤلفه‌های مختلف رفتاری، شناختی و انگیزشی است(۱۰) که شامل: الف) اشتیاق تحصیلی شناختی: شامل انواع راهبردهای شناختی و فراشناختی است که توسط فراگیر برای یادگیری، مورد استفاده قرار می‌گیرد. ب) اشتیاق تحصیلی انگیزشی (عاطفی): که شامل سه مؤلفه احساس، ارزش و عاطفه است. ج) اشتیاق تحصیلی رفتاری: شامل رفتارهای قابل مشاهده دانشجو در برخورد با تکالیف درسی است و مؤلفه‌های تلاش، پایداری و درخواست کمک از دیگران است(۹).

متأسفانه آمارها و پژوهش‌ها به نفع اشتیاق تحصیلی مطلوب در نظام آموزش عالی کشور ما نیست و از نتایج پژوهش‌های متعددی که در داخل کشور انجام شده می‌توان چنین نتیجه گرفت که اشتیاق تحصیلی به عنوان یک اولویت اصلی، پیش روی متولیان نظام آموزش عالی قرار دارد(۱۱). به گزارش دفتر نظارت و ارزشیابی دانشگاه علامه طباطبایی از نیمسال اول سال ۹۰ تا نیمسال دوم سال ۹۳ (۸ نیمسال) در مجموع ۳۷۳۷ نفر در مقطع کارشناسی مشروط شده‌اند. رحیمی پردنجانی و همکاران در پژوهش خود نشان دادند که افت تحصیلی دانشگاهی یک مشکل جدی است به طوری که حدود ۱۳ درصد دانشجویان در سال اول ورود به دانشگاه با افت تحصیلی روبرو می‌شوند(۱۲). دانشجویانی که اشتیاق تحصیلی بالاتری داشته باشند توجه و تمرکز بیش‌تری بر مسائل و موضوعات مورد هدف یادگیری دارند، از انجام رفتارهای نامطلوب اجتناب می‌کنند و قدرت راهبرد مقابله‌ای بهتری در برابر شرایط استرس‌زا دارند و بالعکس دانشجویانی که اشاره شده که اشتیاق تحصیلی کم‌تری دارند توجه و تمرکز بر اهداف یادگیری ندارند که این خود باعث افت تحصیلی آنان می‌گردد(۱۳).

در مطالعات دانشجویان در موقعیت‌های پرتنش تحصیلی جهت حفظ اشتیاق تحصیلی خود بهتر است از راهبردهای مقابله‌ای استفاده کنند(١٤). راهبردهای مقابله‌ای مجموعه‌ای از تلاش‌های شناختی و رفتاری فرد است که در جهت تعبیر و تفسیر و اصلاح یک وضعیت تنش‌زا به کار می‌رود و منجر به کاهش رنج ناشی از آن می‌شود(۱۵). از جمله مباحث مهمی که پیرامون رفتارهای مقابله‌ای مطرح می‌شود اشتیاق تحصیلی است بدین معنا که مقابله با مشکلات و چالش‌های تحصیلی، معطوف به اشتیاق تحصیلی فرد است؛ به عبارت دیگر زمانی استفاده از راهبردهای مقابله‌ای اثرگذار است که یادگیرنده علاقه و اشتیاق جهت مقابله با مشکلات و فشارهای تحصیلی در

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

خود ببیند(۱۶).

اندلر و پارکر (Endler, Parker) افراد را بر حسب سه نوع اساسی راهبردهای مقابله‌ای تقسیم‌بندی می‌کنند که شامل راهبردهای مقابله‌ای مسأله مدار، هیجان‌مدار و اجتناب‌مدار است(۱۴). سبک مقابله‌ای مسأله‌مدار به رفتارها و شناخت‌هایی که هدف آنها تغییر موقعیت یا متغیر استرس‌زا است اطلاق می‌شود. سبک مقابله‌ای هیجان مدار، رفتارها و شناخت‌هایی را شامل می‌شود که در آن هدف تغییر پاسخ فرد به عامل تنش‌زا است(۱۷).

البته نمی‌توان گفت که راهبرد مقابله‌ای خوب یا بد وجود دارد. هر کدام از انواع راهبردهای مقابله‌ای در موقعیت‌ها و شرایط خاص، به عنوان روش مبارزه با مسائل و مشکلات به کار می‌روند، به طوری که ممکن است هر کدام از این راهبردها حالت سازنده یا غیرسازنده داشته باشند(۱۸).

در همین راستا نتایج پژوهش ماسلاچ (Maslach) و همکاران نشان داد که آموزش راهبردهای شناختی و فراشناختی سبب بیش‌تر شدن اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود(۱۹). نتایج حاصل از پژوهش سالملا-آرو و یوپادیایا (Salmela-Aro, Upadaya) نشان داد آموزش راهبردهای شناختی و فراشناختی بر اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر است(۲۰).

پژوهش خزائی نشان داد که میزان افت تحصیلی در سال‌های اول و دوم تحصیلی بیش‌تر بوده است. عمده پژوهش‌های انجام شده در حوزه اشتیاق در خارج از کشور بوده و تمرکز آن هم بر اشتیاق شغلی بوده است و بررسی این پدیده در ایران جدید، نوپا و محدود است(۱۱). لذا این مطالعه با هدف بررسی رابطه‌ی بین راهبردهای مقابله‌ای و اشتیاق تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی بوشهر انجام شد.

روش‌ها

این مطالعه، یک مطالعه‌ی توصیفی-مقطعی از نوع همبستگی است. جامعه پژوهش شامل کلیه‌ی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در مقطع کارشناسی نیمسال دوم تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ بود. حجم نمونه با در نظر گرفتن ضریب اطمینان ۹۵٪، توان آزمون ۸۰٪ و با استفاده از یافته‌های مطالعه مشابه(۱۶)، ۲۳۲ نفر در نظر گرفته شد، با توجه به احتمال ریزش نمونه ما برآن شدیم حجم نمونه را ۳۰۰ نفر در نظر بگیریم، که به روش تصادفی طبقه‌ای نسبتی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. به منظور نمونه‌گیری، دانشجویان دانشکده‌های مختلف بر حسب رشته‌های تحصیلی در ۹ طبقه دسته‌بندی و سپس چند طبقه به طور تصادفی انتخاب شده و درنهایت از هر طبقه به صورت تصادفی ساده و متناسب با حجم طبقه تعدادی به عنوان نمونه انتخاب شدند.

معیارهای ورود مطالعه شامل: رضایت و علاقه داوطلب برای شرکت در پژوهش، دانشجویان مقطع کارشناسی پیوسته و معیارهای خروج عدم رضایت و علاقه داوطلب جهت حضور و یا ادامه شرکت در پژوهش بود.

ابزار گردآوری داده‌ها دو پرسشنامه بود. پرسشنامه اول مقیاس اشتیاق تحصیلی بود که توسط فردریکز، بلومنفیلد و پاریس ساخته شده بود(۱۰). در قسمت ابتدایی پرسشنامه، مشخصات دموگرافیک جمع‌آوری می‌شد و قسمت اصلی پرسشنامه دارای ۱۵ گویه است که این گویه‌ها سه خورده مقیاس رفتاری، عاطفی و شناختی را در میان دانشجویان اندازه‌گیری می‌کند. پرسشنامه دارای سه حیطه است. سؤالات ۱ تا ٤ مربوط به حیطه یا خرده مقیاس اشتیاق رفتاری و سؤالات ۵ تا ۱۰ مربوط به اشتیاق عاطفی و سؤالات ۱۱ تا ۱۵ مربوط به خرده مقیاس اشتیاق شناختی است. پاسخ هر کدام از گویه‌ها دارای نمرات یک تا پنج است (که از هرگز تا در تمام اوقات) را شامل می‌شود. فردریکز و همکاران ضریب پایایی این مقیاس را ۰/۸٦ گزارش کرده‌اند(۱۰). در ایران، عباسی و همکاران همسانی این ابزار را در ۲۰۰ نفر از دانشجویان علوم پزشکی به روش آلفای کرونباخ ۰/٦٦ گزارش

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

کرده‌اند(٦).

پرسشنامه دوم فرم کوتاه مقیاس مقابله با شرایط پراسترس اندلر و پارکر(Endler, Parker) بود که این ابزار توسط اندلر و پارکر به منظور سنجش راهبردهای مقابله‌ای در شرایط استرس‌زا تدوین شده است. این آزمون به عنوان فرم بزرگسالان و نوجوانان قابل استفاده بوده و از ۲۱ سؤال تشکیل شده است و هر سؤال بر اساس ٥ مقیاس لیکرتی هرگز «۱»، به ندرت «۲»، گاهی «۳»، اغلب «٤»، خیلی زیاد «٥» نمره‌گذاری می‌شود. سه راهبرد مقابله‌ای مسأله مدار، هیجان‌مدار و اجتنابی را اندازه‌گیری می‌کند و بر اساس سازه‌های نظریه راهبردهای مقابله‌ای اندلر و پارکر تدوین شده است و روایی آن به روش روایی محتوایی و سازه در ایران مورد تأیید قرار گرفته است. حسینی و همکاران پایایی زیر مقیاس‌های مسأله مدار، هیجان‌مدار و اجتنابی را بر روی ۲۰ دانشجو در فاصله ۱٥ روز به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۷۷ و ۰/۷۱ محاسبه کرده‌اند(۲).

روش کار به این ترتیب بود که پس از اخذ مجوز رسمی از دانشگاه، اهداف پژوهش و محرمانه ماندن اطلاعات پرسشنامه‌ها به صورت کامل به داوطلبان شرح داده شد و رضایت آنان از شرکت در پژوهش جلب گردید. پرسشنامه‌های تحقیق به منظور پاسخ‌گویی در اختیار آن‌ها قرار گرفت که با اختصاص زمان تقریباً ۲٥ دقیقه تکمیل شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آمارهای توصیفی و تحلیلی (ضریب همبستگی پیرسون و آزمون تی مستقل) در نرم‌افزار SPSS-16 Armonk, NY انجام گرفت و سطح معناداری $p \leq ۰/۰٥$ در نظر گرفته شد.

نتایج

در این مطالعه تعداد ۳۰۰ پرسشنامه توزیع شد، که از این بین ۲٥۲نفر (میزان پاسخ‌دهی٨٤٪) از دانشجویان پرسشنامه را تکمیل نمودند. دلیل ریزش ٤٨ پرسشنامه، عدم تمایل برخی دانشجویان جهت تکمیل پرسشنامه بود. میانگین سنی دانشجویان ۲/۷۲±۲۱/۷٥ و اکثر آنها مجرد بودند. ۲۰۱ نفر (٨٦ درصد). میانگین نمره اشتیاق تحصیلی دانشجویان ۰/٥۱±۲/۷۹ بود و ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین سن و نمره اشتیاق تحصیلی رابطه معنادار وجود ندارد. (p=۰/٤۲۷) و (r=۰/۰٥۸)

آزمون تی مستقل برای بررسی تفاوت نمره اشتیاق تحصیلی در دو جنس اشتیاق تحصیلی و وضعیت تأهل به کار برده شد. میانگین نمره اشتیاق تحصیلی بین دو جنس مختلف تفاوت معنادار نداشته است. (p=۰/٦٥٦). همچنین نمره اشتیاق تحصیلی بین دانشجویان مجرد و متأهل تفاوت معنادار نداشت (p=۰/۹۱۰). نتیجه آزمون آنووا طبق جدول ۱ مقایسه ویژگی‌های دموگرافیک دانشجویان نیز نشان داد که میانگین نمره اشتیاق تحصیلی بین رشته‌های مختلف تفاوت معنادار نداشت (p=۰/۷٤۷).

جدول ۱: تفاوت میانگین و انحراف معیار نمره‌ی اشتیاق تحصیلی

متغیر	زیر گروه	میانگین و انحراف معیار	آماره*	p-value
جنسیت	مرد	۲/۷۷±۰/٤۷	t= -۰/٤٤	۰/٦٥٦
	زن	۲/۸۰±۰/٥٤		
وضعیت تأهل	مجرد	۲/۷۹±۰/٤۹	t=۰/۱۱	۰/۹۱۰
	متأهل	۲/۷۸±۰/٦۷		
رشته تحصیلی	اتاق عمل	۲/٦۹±۰/٥۷	F=۰/٦٥	۰/۷٤۷
	علوم آزمایشگاهی	۲/۷۹±۰/٤٤		
	پرستاری	۲/۷۳±۰/٤٤		
	مامایی	۲/۷۸±۰/٤۲		
	هوشبری	۲/۷۷±۰/٥۸		

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

	تغذیه	۳±۰/٤٥
	بهداشت عمومی	۲/۷۸±۰/۵۱
	بهداشت محیط	۲/۷۹±۰/٤۲
	فوریت‌های پزشکی	۲/۹۳±۰/۳۰

*آمارهای توصیفی و تحلیلی (ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی)

با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون رابطه بین نمره راهبرد مقابله‌ای (و خرده مقیاس‌های آن) با نمره اشتیاق تحصیلی (و خرده مقیاس‌هایش) بررسی شد. بر این اساس مشخص شد که بین نمره راهبرد مقابله‌ای و نمره اشتیاق تحصیلی رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد (p=۰/۰۰۱). همچنین رابطه مستقیم و معناداری بین نمره راهبرد مقابله‌ای و نمره خرده مقیاس اشتیاق شناختی وجود دارد (p<۰/۰۰۱). اما بین نمره راهبرد مقابله‌ای و دیگر خرده مقیاس‌های اشتیاق تحصیلی (اشتیاق رفتاری و اشتیاق عاطفی) رابطه معناداری وجود ندارد. نتایج آنالیز آماری نشان داد رابطه مستقیم و معناداری بین سبک مقابله‌ای اجتماعی و اشتیاق شناختی (p=۰/۳۱) هم چنین بین نمره سبک مقابله‌ای مسأله‌مدار وجود دارد (p=۰/۰۰۱). از طرفی بین سبک مقابله‌ای مسأله‌مدار و خرده مقیاس‌های اشتیاق تحصیلی (اشتیاق شناختی و اشتیاق عاطفی) رابطه مستقیم و معنادار و جود دارد. اما بین سبک مقابله‌ای مسأله‌مدار و خرده مقیاس اشتیاق رفتاری رابطه معنادار وجود ندارد (p=۰/۵۳۵). (جدول۲)

جدول۲: رابطه بین نمره راهبرد مقابله‌ای (و خرده مقیاس‌های آن) با نمره اشتیاق تحصیلی (و خرده مقیاس‌های مربوطه)

		سبک مقابله اجتنابی	سبک مقابله مسأله مدار	سبک مقابله هیجان مدار	راهبرد مقابله‌ای	اشتیاق رفتاری	اشتیاق عاطفی	اشتیاق شناختی	اشتیاق تحصیلی
سبک مقابله اجتنابی	همبستگی پیرسون	۱	۰/۱٦۸*	۰/۲۱۵**	۰/۷۵٦**	-۰/۰۰۲	۰/۰۳۷	۰/۱۵۸*	۰/۱۰٦
	P-Value		/۰۲۵	/۰۰٤	/۰۰۰	/۹۸۰	/٦۱۲	/۳۱	/۱٤۷
سبک مقابله مسأله مدار	همبستگی پیرسون	/۱٦۸*	۱	-/۱۲۵	/٤۷۰**	/۰٤٦	/۱۵۱*	/۲۸۰**	/۲٤۳**
	P-Value	/۰۲۵		/۰۹٤	/۰۰۰	/۵۳۵	/۰٤۰	/۰۰۰	/۰۰۱
سبک مقابله هیجان مدار	همبستگی پیرسون	/۲۱۵**	-/۱۲۵	۱	/٦۱۲**	/۱۱۷	/۰٤۱	/۱۱۵	/۱۱۱
	P-Value	/۰۰٤	/۰۹٤		/۰۰۰	/۱۱۳	/۵۷۸	/۱۱۹	/۱۳۳
راهبرد مقابله‌ای	همبستگی پیرسون	/۷۵٦**	/٤۷۰**	/٦۱۲**	۱	/۰۹۷	/۱۰٦	/۲۹۰**	/۲۳٦**
	P-Value	/۰۰۰	/۰۰۰	/۰۰۰		/۱۷۷	/۱٤۰	/۰۰۰	/۰۰۱
اشتیاق رفتاری	همبستگی پیرسون	-/۰۰۲	/۰٤٦	/۱۱۷	/۰۹۷	۱	/۲۰۲**	/۲۹۱**	/٤۸۹**
	P-Value	/۹۸۰	/۵۳۵	/۱۱۳	/۱۷۷		/۰۰۵	/۰۰۰	/۰۰۰
اشتیاق عاطفی	همبستگی پیرسون	/۰۳۷	/۱۵۱*	/۰٤۱	/۱۰٦	/۲۰۲**	۱	/٤۱۵**	/۸۱٤**
	P-Value	/٦۱۲	/۰٤۰	/۵۷۸	/۱٤۰	/۰۰۵		/۰۰۰	/۰۰۰
اشتیاق شناختی	همبستگی پیرسون	/۱۵۸*	/۲۸۰**	/۱۱۵	/۲۹۰**	/۲۹۱**	/٤۱۵**	۱	/۸۳۰**
	P-Value	/۰۳۱	/۰۰۰	/۱۱۹	/۰۰۰	/۰۰۰	/۰۰۰		/۰۰۰
اشتیاق تحصیلی	همبستگی پیرسون	/۱۰٦	/۲٤۳**	/۱۱۱	/۲۳٦**	/٤۸۹**	/۸۱٤**	/۸۳۰**	۱
	P-Value	/۱٤۷	/۰۰۱	/۱۳۳	/۰۰۱	/۰۰۰	/۰۰۰	/۰۰۰	

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

*. Correlation is significant at the 0. 05 level (2-tailed).
**. Correlation is significant at the 0. 01 level (2-tailed).

آمارهای توصیفی و تحلیلی)ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی)

بحث

در این پژوهش سه راهبرد مقابله‌ای مسأله‌مدار، هیجان‌مدار و اجتنابی بررسی شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که رابطه مستقیم و معناداری بین نمره راهبرد مقابله‌ای و نمره خرده مقیاس اشتیاق شناختی وجود دارد اما بین نمره راهبرد مقابله‌ای و دیگر خرده مقیاس‌های اشتیاق تحصیلی (اشتیاق رفتاری و اشتیاق عاطفی) رابطه معناداری وجود ندارد. از طرفی بین سبک مقابله‌ای مسأله‌مدار و خرده مقیاس‌های اشتیاق تحصیلی (اشتیاق شناختی و اشتیاق عاطفی) رابطه مستقیم و معنادار وجود داشت اما بین سبک مقابله‌ای مسأله‌مدار و خرده مقیاس اشتیاق رفتاری رابطه معنادار دیده نشد.

نتایج حاصل از پژوهش سالملا-آرو نشان داد آموزش راهبردهای شناختی و فراشناختی بر اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر است(۲۰).

نتایج مطالعه اخیر نشان داد که رابطه مستقیم و معناداری بین سبک مقابله‌ای اجتماعی و اشتیاق شناختی وجود دارد. همچنین بین نمره سبک مقابله‌ای مسأله‌مدار و اشتیاق تحصیلی رابطه مستقیم و معنادار وجود داشت. مطالعه عابدی و همکاران با عنوان بررسی اثربخشی مداخلات چند بعدی شناختی رفتاری مارتین بر میزان عملکرد تحصیلی و اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های شهر اصفهان انجام شد، نشان داد که مداخلات چند بعدی شناختی- رفتاری مارتین بر اشتیاق تحصیلی (شناختی، انگیزشی و رفتاری) تأثیر مثبت دارد(۲۱).

خروشی و همکاران در پژوهش خود با عنوان اشتیاق عاطفی و شناختی یادگیری با خودکارآمدی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان اصفهان به این نتیجه رسیدند بین اشتیاق عاطفی و شناختی یادگیری با خودکارآمدی دانشجو - معلمان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بدین معنی که افزایش اشتیاق عاطفی و شناختی، خودکارآمدی افزایش می‌یابد (۲۲).

نتایج مطالعه‌ی کارمن ویزوز (Vizoso) و همکاران تحت عنوان، عملکرد، اشتیاق تحصیلی و راهبرد مقابله در دانشجویان دانشگاه نشان داد که رابطه معناداری بین راهبرد و اشتیاق تحصیلی وجود ندارد(۲۳). دلیل تفاوت در این مطالعه با نتایج مطالعات مشابه می‌تواند متفاوت بودن ابزار مورد استفاده در این مطالعه باشد. نتایج مطالعه نوسوا (Nwosu) و همکاران تحت عنوان راهبرد مقابله‌ای و اشتیاق تحصیلی در استادان دانشجویان کارشناسی پاره وقت نیز رابطه‌ی معناداری بین اشتیاق و راهبرد وجود داشت(۲٤).

یافته‌های پژوهش مؤمنی و همکاران با هدف تعیین رابطه معنویت، تاب‌آوری و راهبردهای مقابله‌ای با کیفیت زندگی دانشجویان نشان داد که بین تاب‌آوری، معنویت و راهبرد مقابله‌ای مسأله‌مدار با کیفیت زندگی رابطه مثبت وجود دارد و بین راهبرد مقابله‌ای هیجان‌مدار با کیفیت زندگی رابطه منفی مشاهده شد(۱۷). نتایج این تحقیق با نتایج مطالعه ما هم سو است، زیرا بین راهبرد مقابله‌ای مسأله‌مدار و اشتیاق تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت افرادی که در موقعیت تنش‌زا از راهبرد مقابله‌ای مسأله‌مدار استفاده می‌کنند در واقع فعالیت‌های منظم و دسته‌بندی شده را برای بازسازی دوباره مسأله به دست می‌آورند و همین امر موجب افزایش اشتیاق دانشجویان به تحصیل می‌شود.

همان گونه که نتایج پژوهش حاضر نشان داد با افزایش اشتیاق تحصیلی دانشجویان می‌توان آن‌ها را به سمت استفاده از راهبردهای مقابله‌ای سازنده سوق داد و موفقیت آن‌ها را تضمین نمود.

با توجه به ماهیت همبستگی مطالعه نمی‌توان از آن رابطه علی را تبیین نمود، محدود بودن جامعه آماری به

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، از جمله محدودیت‌های پژوهش بود؛ لذا این تحقیق قابل تعمیم به جامعه‌ی دانشجویان نیست، همچنین این تحقیق در اقشار جوان صورت گرفته است و در تعمیم‌پذیری آن بر سایر مقاطع با محدودیت مواجه است.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه بیانگر آن بود که متغیر اشتیاق تحصیلی در پیش‌بینی راهبردهای مقابله‌ای در دانشجویان از اهمیت ویژه‌ای برخودار است. همچنین با توجه به اهمیت نقش دانشجویان در جامعه، پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی، راهبردهای مقابله‌ای و نقش مؤثر آن بر متغیرهای حوزه یادگیری مد نظر قرار گیرد.

قدردانی

کد اخلاق جهت این پژوهش از دانشگاه علوم پزشکی بوشهر دریافت شد که کد IR.BPUMS.REC1396,69 است. این پژوهش حمایت مالی از کمیته تحقیقات دانشگاه علوم پزشکی بوشهر دریافت نموده است.

نگارندگان از دانشگاه علوم پزشکی بوشهر و کلیه عزیزانی که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند قدردانی و سپاس‌گزاری می‌نمایند.

منابع

1. Ghadampour E, Farhadi A, Naghibeiranvand F. [The relationship among academic burnout, academic engagement and performance of students of Lorestan University of Medical Sciences]. Research in Medical Education. 2016; 8(2): 60-8. [Persian]
2. Hosseini Dowlatabadi F, Sadeghi A, Saadat S, Khodayari H. [Relationship between self-efficacy and self-actualization with coping strategies among students]. Research in Medical Education. 2014; 6(1): 10-8. [Persian]
3. Hoang LP, Arch-Int S, Arch-Int N. Multidimensional assessment of open-ended questions for enhancing the quality of peer assessment in e-Learning environments. In Handbook of Research on Applied e-Learning in Engineering and Architecture Education 2016 (pp. 263-288). IGI Global.
4. Gordon CD, Williams SK, Hudson GA, Stewart J. Factors associated with academic performance of physical therapy students. West Indian Med J. 2010; 59(2): 203-8.
5. Li N, Murphy WH. Religious Affiliation, Religiosity, and Academic Performance of University Students: Campus Life Implications for U. S. Universities. Religion & Education. 2018; 45(1): 1-22.
6. Abbasi M, Ayadi N, Shafiee H, Pirani Z. [Role of Social Well-Being and Academic Vitality in Predicting the Academic Motivation in Nursing Students]. Education Strategies in Medical Sciences. 2016; 8 (6) :49-54. [Persian]
7. Padilla-Petry P, Vadeboncoeur JA. Students' Perspectives on Engagement, Learning, and Pedagogy: Self-Evaluations of University Students in Spain. SAGE Open. 2020:1-11.
8. Ferguson TH, Roofe C, Cook LD. Teachers' perspectives on sustainable development: the implications for education for sustainable development. Environmental Education Research. 2021; 27(9):1-17.
9. Zulalie B, Ghorbani F. [Comparation of academic motivation and school engagement in students with and without dyslexia]. Journal of Learning Disabilities. 2014; 3(4): 44-58. [Persian]
10. Fredricks JA, Blumenfeld PC, Paris AH. School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. Review of educational research. 2004; 74(1): 59-109.
11. KHazaei K. [A Survey On The Level Of Mathematical Cognitive Ability (Classification And Evaluation) And Its Correlation With Academic Achevement, Mental Age, And Gender]. Innovation In Management Education. 2008; 3(3): 59-80. [Persian]
12. Rahimi Pordanjani Sajjad, Heshmati H., Moghaddam Z. [Survey The Frequency And Risk Factors In The Academic Failure In Students That Living In Dorms Of Golestan University Of Medical Sciences & Health Sciences In Year 2011-2012]. Journal of Torbat Heydariyeh University Of Medical Sciences. 2014; 2(1):16-27. [Persian]
13. Seyedmoharrami I, Pashib M, Tatari M, Mohammadi S. [The effect of Cognitive-behavioral Group

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

Therapy on Achievement Motivation and Academic Failure students among students of university of medical sciences]. Journal of Torbat Heydariyeh University of Medical Sciences. 2016; 4(1): 17-23. [Persian]
14. Endler NS, Parker JD. Assessment of multidimensional coping: Task, emotion, and avoidance strategies. Psychological assessment. 1994; 6(1): 50.
15. Sullivan JR. Preliminary psychometric data for the academic coping strategies scale. Assessment for Effective Intervention. 2010; 35(2): 114-27.
16. Sayadi A, Khodayari H, Saadat S, Jahangiri S. [Survey the Relationship between Attachment Styles, Coping Strategies and Mental Health among Students at University of Guilan, Iran]. Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities. 2014; 4(1): 253-62. [Persian]
17. Momeni KH,ShahbaziRad Sh. [Relationship of spirituality, resiliency, and coping strategies with quality of life in university students]. Journal of Behavioral Sciences. 2012; 6(2): 97-103. [Persian]
18. Alipour A, Hashemi T, Babapour J, Tousi F. [Relashionship between coping sterategies and happines among university students]. Journal of Modern Psychological Researches. 2010; 5(18): 71-86. [Persian]
19. Maslach C, Schaufeli WB, Leiter MP. Job burnout. Annual review of psychology. 2001; 52(1): 397-422.
20. Salmela-Aro K, Upadaya K. The schoolwork engagement inventory. European journal of psychological assessment. 2011; 28(1): 60-67.
21. Abedi A, Me'marian A, Shoushtari M, Golshani Monazzah F. [A Study of the Effectiveness of Martin's CognitiveBehavioral Multidimensional Interventions on Academic Achievement and Engagement of High School Female Students in Isfahan City]. Educational Psychology. 2014; 10(32): 79-93. [Persian]
22. Khoroushi P, Nili MR, Abedi A. [Relationship between "Cognitive and Emotional Engagement of Learning" and "Self-Efficiency" of Students Farhangian University of Isfahan]. Education Strategies in Medical Sciences. 2014; 7(4): 229-234. [Persian]
23. Vizoso C, Rodríguez C, Arias-Gundín O. Coping, academic engagement and performance in university students. Higher Education Research & Development. 2018; 37(7): 1515-29.
24. Nwosu KC, Okwuduba E, Okoye O. Coping strategies and academic engagement of part-time undergraduate student teachers in Nigeria. Social Sciences and Education Research Review. 2018; 5(1): 72-94.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

The role of coping strategies in the academic engagement of students in Bushehr University of Medical Sciences

Samaneh Dehghan Abnavi[1], Fatemeh Aliakbari[2], Zeinab Jokar [3], Marzieh Mahmoudi[4], Farideh Najafi [5]

Abstract

Introduction: *Coping strategies are a set of cognitive and behavioral efforts that are employed to interpret and modify a stressful situation. For students, it seems appropriate to employ coping strategies, which seems to be an important factor for academic achievement. Therefore, this study endeavored to examine the relationship between coping strategies and academic engagement in students of Bushehr University of Medical Sciences in 2017.*

Methods: *This correlational study was performed with 232 undergraduate students of Bushehr University of Medical Sciences through relative stratified random sampling. The instruments were three questionnaires of demographic information and academic achievement of Frederick Bloomfield, as well as a short scale of coping with Andrew Parker's stress conditions. Data analysis was done through independent t-test and Pearson test within the significance level of 0.05.*

Results: *The average age of students was 21.75± 2.72 and most of them were single (86%). The mean score of students' academic motivation was 51/0 2/79 0/51 and the mean score of coping strategies was 2.99 0.43. It was found that there is a direct and significant relationship between the score of coping strategy and the score of academic motivation (p=0. 001).*

Conclusion: *The results reveled that the variable of academic engagement is of special importance in predicting coping strategies in students. As a result, guiding students in the right direction could have positive educational consequences.*

Keywords: Coping Strategies, Academic engagement, Students

Addresses:

1. Instructor, Department of Operating Room, Community-Oriented Nursing Midwifery Research Center, Nursing and Midwifery School, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran. Email: s. dehghan.a@gmail.com .
2. Assistant Professor, Community Oriented Nursing and Midwifery Research Center, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran. Email: aliakbarifa@gmail.com
3. () Instructor, Department of Operating Room, School of paramedical sciences, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran. Email: aram.jokar@gmail.com
4. Student of Operating Room, School of Paramedical Bushehr University of Medical Science, Bushehr, Iran. Email: faride.najafi92@gmail.com
5. Assistant Professor, Department of Statistics, Faculty of Health, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran. Email: mahmoodi.marzieh@gmail.com

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]